

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer
adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. KEUNING — CULEMBORG

Zie, hier is uw God (2)

**En niet alleen zij, maar
ook wijzelf,
die de Geest als
eerste gave ontvangen
hebben,
zuchten bij onszelf in
de verwachting van het
zoonschap:
de verlossing van ons
lichaam.**

Rom. 8 : 23

Zalig die treuren, want zij zullen
vertroost worden.

Als dat woord van Jezus enige bete-
kenis heeft, dan moeten we dat
vandaag gewaarworden. Vandaag, nu
God onder ons is als Heilige Geest.
Als die Geest, die door Jezus de
Trooster werd genoemd.

De Trooster, — als Hij er is, dán
wordt alles nieuw. Want dán gaat
Gods koninkrijk beginnen.

Zoiets wil Paulus ook zeggen.
Want hij heeft het over het lijden dat
we vandaag moeten doormaken. Dat
lijden, dat niet opweegt tegen de
heerlijkheid die over ons zal ge-
openbaard worden. Over ons en over
heel Gods schepping. Want niet
alleen wij, mensen, zijn in een ver-
schrikkelijke situatie terecht gekomen.
juist omdat wij er zo erg aan toe zijn,
daarom is heel Gods schepping er
zo erg aan toe. Daarom wacht heel
de schepping er dan ook op dat het
met ons weer in orde komt. Dat wij
eindelijk weer komen tot de heerlijk-

heid van de kinderen Gods. Als dat
gebeurt, als wij echt zullen zijn wat
God voor ogen staat, kinderen van
Hem, — dán is alles nieuw geworden,
de hemel en de aarde.

En omdat wij — wij zeker — leven
in de verwachting van die heerlijk-
heid, daarom zijn we midden in het
lijden van deze tegenwoordige tijd
ook getroost. Hoezeer we ook met
heel de schepping in nood verkeren,
hoezeer we daarom ook zuchten
moeten, — dat zuchten heeft het
laatste woord niet en dat het vandaag
allemaal zo verschrikkelijk is heeft
het laatste woord niet. Want de ver-
lossing van ons lichaam komt. We
nu hebben. Deze afschuwelijke gang
worden verlost van dit leven dat we
van zaken wordt doorbroken, radicaal
te niet gedaan.

Dus toch alleen maar hoop op later?
Terwijl aan het lijden van de tegen-
woordige tijd nú nog niets gedaan
wordt?

Maar waarom hopen juist wij dan op
later? Omdat wij de Geest als eerste
gave ontvangen hebben. Paulus is er
diep van doordrongen dat het met de
komst van de Geest allemaal al
begonnen is. De Geest kwam en dat
wil zeggen: het oude is voorbij ge-
gaan. Zie, het is alles nieuw
geworden.

Alles wat je over de komst van de
Geest zeggen kunt en over de gaven
die ons daarin gegeven zijn, — het is
alles niets zonder dat ene, dat in de
Geest het koninkrijk van God al tot
ons gekomen is. Omdat Gods nieuwe
dag al is aangebroken. Vandaag
belevan we het begin van het eind.
Of eigenlijk: vandaag belevan we

Gods grote begin. Het begin van de
heerlijkheid die over ons zal geopen-
baard worden.

De Geest die we ontvangen hebben
is de eersteling. Ergens anders noemt
Paulus dat: het onderpand. Je zou
kunnen zeggen: de aanbetalings. De
eerste termijn. Juist die eerste termijn
maakt ons zo vol zekerheid en zo
vol verwachting van het volle pond.

Natuurlijk, we gaan hopen op de
verlossing doordat we zo in de ellende
zitten.

Maar dat is nog niets vergeleken bij
dat andere: we gaan pas echt hopen
door wat we nu al ontvangen. We
zijn zo vol verwachting van wat Gods
grote dag ons brengen zal, omdat we
het begin van die dag al beleven. De
Geest is immers gekomen. Zalig zijn
de treurenden, want zij zullen ver-
troost worden.

Maar dat ze vertroost zullen worden,
daarvan zijn ze zo zeker, omdat ze
vandaag al getroost worden. De
Geest, de Trooster, is al gekomen.

Dat is immers de Geest die ons als
kinderen van God doet leven. De
Geest, die ons doet zeggen: Abba,
Vader (vers 14-17). De Geest die ons
zó vandaag tot andere, nieuwe men-
sen maakt. Tot mensen die al be-
ginnen te lijken op wat ze straks
helemaal worden zullen: kinderen
van God. Kinderen van die God die
wint. Omdat Hij nu, vandaag, in elk
die Hem behoort zijn nieuwe rijk
begint.

Geloven in God, — dat is meer dan
er op rekenen dat het na deze rot-
wereld allemaal wel beter zal worden.
Het is meer dan dat je er een
christelijke levensovertuiging op na
houdt. Meer dan in de bijbel lezen en
twee keer naar de kerk.

Het is dat alles óók. Maar het is
boven alles dit: dat je God hier,
vandaag, present weet. God, de Geest,
die je doet lijken op Jezus. Die je nu
doet leven als kind van God, ook als
aan de ellende hier niets verandert.
Verandert er niets? Maar we belevan

zo toch zeker het begin van Gods
nieuwe wereld. Een wereld die er
totaal anders zal uitzien dan de
wereld die de mensen er tot nu toe
van gemaakt hebben. Een wereld, die
ook wij, met al onze kritiek op voor-
gaande generaties, niet voor elkaar
krijgen. Want uiteindelijk brengen wij
het er niet beter af dan zij. Maar
een wereld, die de Geest wel voor
elkaar krijgt. Een nieuwe wereld,
waarnaar we hunkeren en die we nu
al beleven, als wij, wij, ons door de
Geest laten leiden.

God, de Geest, die het gelaat van de
wereld verandert via benauwde
schoollokalen, dagen vol ergernissen,
jaren van leegte. God zelf, die red-
dend gekomen is naar deze wereld,
waar gebeden wordt en geschreeuwd,
geschoten, vermoord, gehuild, gegild.
Naar mensen die niet veel meer heb-
ben dan hun vervelende werk, hun
t.v. en hun auto en straks lekker
vakantie. God is gekomen tot schuwe
kinderen en verwrongen mensen. Het
is echt waar: God is gekomen. En
onder en met ons, bange, hopeloze
mensen is Hij zijn nieuwe rijk be-
gonnen. En zo is Hij de Trooster.
Want Hij veeft de tranen van onze
ogen weg door nieuwe mensen van
ons te maken.

Zouden we dat werkelijk willen: het
begin zien van Gods nieuwe schep-
ping? Van een verheerlijkt leven?
Van een nieuwe hemel en een nieuwe
aarde?

Laten we ons dan weer begeven tot
ons werk, tot de mensen om ons heen.
Tot onze tranen en onze verveling.
Tot alles wat ons dwars zit en wat
we niet aankunnen. En laten we
midden in dat alles zo gaan leven, zo
gaan doen en denken en praten, als
de Geest het ons geven wil.
Zo als Jezus.

Want zó is God ons heden nabij.

het licht schijnt overal.
Nú daagt het in het oosten,
Hij komt de volken troosten,
die eeuwig heersen zal.

Kinderen aan het avondmaal?

antwoord aan
ds N. Cornelisse (1)

Een bekentenis

Als ik eerlijk ben, moet ik zeggen dat de artikelen van ds Cornelisse over de kinder- of gezinskommunie bij mij het tegendeel bereikt hebben van wat ze beoogden. Ze bedoelden mij te overtuigen van de juistheid van de deelneming van kinderen aan het avondmaal. Maar na lezing en overweging van genoemde artikelen zeg ik er nog krachtiger nee tegen. Niemand moet nu zeggen, dat deze discussie dus zinloos is, want ook een negatief resultaat is een resultaat. Het gaat maar om de argumenten, die bij zo'n gesprek boven tafel komen. Die moeten gewogen worden.

Waarom twee sacramenten?

Ds Cornelisse's argumentatie lezende en overwegende dacht ik: waarom zou de Here God ons eigenlijk twee sacramenten gegeven hebben, doop en avondmaal, als ze toch allebei hetzelfde zeggen? „Dooop en avondmaal hebben dezelfde inhoud, zij verkondigen dezelfde dood, zij vragen hetzelfde geloof.” Jawel, maar doop en avondmaal verkondigen toch elk datzelfde op een eigen manier. De doop is het sacrament van de inlijving, het avondmaal is het sacrament van de voeding en onderhouding van de gemeenschap met Christus. Een voorbeeld. Stel je voor dat je in vroeger tijd bij een voornaam heer te gast was genodigd. Op die uitnodiging ingaande trof je dan aan de deur van het huis van die man een slaaf aan die je de voeten waste. Daarna trad je de eetzaal binnen, waar je samen met de andere gasten met de gastheer aan tafel mocht. Op beide momenten kreeg je met de goedheid van de heer te maken. Dat was het gelijke. Maar toch kreeg je 'aan de deur' en 'binnen' op verschillende wijze met de goedheid van de heer te maken. De eerste keer kwam die goedheid je er *gemeenschap* aan. Precies deze termen tref je in de Catechismus aan, waar die het over de sacramenten heeft. Vr. 69: hoe wordt gij in de heilige doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus aan het kruis geschied, u *ten goede komt*? En vr. 75: hoe wordt gij in het

heilig avondmaal vermaand en verzekerd, dat ge *aan* de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en *aan* al zijn goed *gemeenschap* hebt? Wij leerden vroeger op de catechisatie, dat het verbond waarin de Here uit genade met ons wil staan, éénzijdig in z'n ontstaan en tweezijdig in zijn bestaan is. Daar sluiten beide sacramenten, elk met hun eigen sprake, goed bij aan. In de doop ligt het accent meer op de liefde van God die van één kant is gekomen. Het avondmaal laat zien dat deze van één kant gekomen liefde ook door wederliefde beantwoord wordt. Ik weet wel, dat ik hier voorzichtig moet spreken, omdat 't om een accent-verschil gaat. Immers, ook de doop heeft 't geloofsantwoord in zich; zeer terecht wijst ds Cornelisse op 1 Petr. 3:21. En anderzijds is ook het avondmaal primair gevuld met de liefde van God. Maar toch moeten we aan dat accent-verschil recht doen. Anders wordt niet duidelijk waarom God ons twee sacramenten gegeven heeft.

De volgorde van doop en avondmaal

Hoe doen we aan dat accent-verschil recht? M.i. voert het avondmaal verder dat de doop in in de gemeenschap met Christus en kunnen wij het avondmaal aanduiden als de diepste verbondsintimiteit. De volgorde van doop en avondmaal is daarom ook volstrekt onomkeerbaar. Het is zoals art. 35 van de N.G.B. zegt: „Wij geloven en belijden dat onze Zaligmaker Jezus Christus het sacrament des Heiligen Avondmaals verordend en ingesteld heeft, om te voeden en te onderhouden degenen, die Hij *alrede* wedergeboren en in zijn huisgezin, hetwelk is zijn Kerk, ingelijfd heeft.” (Ook bij ds Cornelisse aangehaald). Bij doop en avondmaal hebben wij te maken met een *naelkaar*, dat we serieus moeten nemen. Nu zou dat geen enkele moeilijkheid behoeven op te leveren, ware het niet dat wij de kinderdoop kenden. Bij de praktijk van de kinderdoop namelijk komt de doop in twee momenten uiteen te liggen: het zichtbare Woord van God op de zuigelingen-leeftijd (beaamd door het geloof der ouders en der gemeente) en het zichtbare

antwoord van de als kind gedoopte bij zijn publieke geloofsbelijdenis. Op dat moment van belijdenis namelijk wordt de doop voor wat betreft de als kind gedoopte afgemaakt. Wanneer we dus (terecht) zeggen, dat het avondmaal voor gedoopten is, moeten we dat m.i. strikt nemen en het verstaan van gedoopten die hun doop door belijdenis hebben afgemaakt.

Nogmaals het moeten

Het heilig avondmaal is van een intens belijdenis-karakter. Het is een moeten dat voor de volle honderd procent beaamd wordt en daarom ook tegelijk een heerlijk mogen is. Daarom kom ik nog even terug op dat 'moeten' waarover ik het de vorige maal had. Ds Cornelisse zegt, dat we dit moeten niet kunnen beperken tot het avondmaal. Heel ons leven staat onder dat verplichtende karakter. Dat is natuurlijk ook zo. Toch proef ik daar een nivellering in. Om dit met een voorbeeld toe te lichten. Heel ons leven speelt zich af voor Gods aangezicht. Maar op de zondag *stellen* wij ons voor Gods aangezicht. Daar zit een verheving in. Zo ook hebben we in het avondmaal te maken met een moeten dat t.o.v. elk ander moeten geïntensiveerd is, omdat het voor de volle honderd procent beaamd wordt. En dat is voor een kind te veel. Daar is een bewust gekozen hebben voor nodig.

Al doende leert men?

Ja, maar een kind kan het toch *al doende* leren? Ik geloof dat er dingen zijn in het leven waarvoor het niet zonder meer opgaat dat je ze al doende leert. Bijvoorbeeld het intieme seksuele verkeer. Ik geloof wel, dat je dat *in het huwelijk* in zekere zin moet leren, maar niet daarvoor. Dit verkeer heeft van meet af aan een vorm nodig die er beschermend omheen staat. De intimiteit en de wederkerigheid die erbij horen maken het nodig, dat er vooraf definitief gekozen is voor elkaar, en dat deze keuze ook publiek naar buiten is gebracht. Deze omgang is te diepgaand dan dat hij aan een vrije of tamelijk vrije ontwikkeling overgelaten zou kunnen worden.

Zo geloof ik ook, dat in het leven met de Here het avondmaal de diepste intimiteit is tussen Christus en zijn gemeente. De Catechismus gebruikt daar woorden voor die aan de verhouding van Adam en Eva ontleend zijn: vlees van zijn vlees en been van zijn gebeente. Het mag waar zijn dat we de eerste keren dat we het avondmaal vierten deze hoogte niet bereiken. Dat kan zelfs jaren duren. Maar dat is geen reden om deze besloten gemeenschapsvorm in de sfeer van het proberen over te plaatsen. En dat zou dan gebeuren op geen andere grond dan dat de belofte waarover het in het avondmaal gaat voor allen is? Inderdaad is die belofte voor allen, maar deze belofte-vorm is niet voor allen.

Nivellering

Misschien vindt iemand dat ik nu met een vreemde vergelijking gekomen ben. Toch kan ik het niet helpen dat ik een parallel zie lopen tussen twee ontwikkelingen in het moderne leven. Enerzijds het weghalen van het seksuele verkeer uit de beschermende omslotenheid van het huwelijk en anderzijds het openstellen van avondmaal — de verbondsintimiteit — voor diegenen, die hun doop nog niet door belijdenis hebben afgemaakt. Natuurlijk schuif ik ds Cornelisse dit niet in de schoenen. Hij heeft 't immers over dat 'enerzijds' op geen enkele wijze. Toch ontmoet ik bij hem argumenten, die ik op dat andere gebied ook tegen kom. Argumenten die iets nivellerends hebben. Ongeveer zo: heel ons leven staat in het teken van Gods liefde en daar wordt dan de conclusie uit getrokken dat er van die liefde ook maar één bedeling bestaat. Terwijl ik vind dat de liefde — verticaal en horizontaal — verschillende bedelingen kent, die elk hun eigen uitingvormen hebben.

De doop is een kus van God, zegt ds Cornelisse. Dat is mooi gezegd. Maar als typering van juist de doop is het onvoldoende, want je kunt het avondmaal precies zo noemen. Wat is het verschil tussen doop en avondmaal, als we blijven in dit beeld? De doop is een kus van een vader op het voorhoofd van zijn kind. Het avondmaal is een kus van een man op de mond van zijn vrouw. Twee kussen, die uitdrukkingsmiddelen zijn van een gelijkkelijk sterke liefde, maar toch, wat een verschil! Maar juist de verschillendheid in het leven lijdt zoveel schade in onze tijd door de domme kracht van de nivellering. Men strijdt vandaag tegen pijnlijke verschillen, bijvoorbeeld tussen arm en rijk, en daarin is veel goeds. Maar de strijd keert zich ook tegen mooie verschillen, bijvoorbeeld tussen man en vrouw, volwassene en kind, en dat is jammer. Mag een kind nog kind zijn, vraag ik dan maar.

De volgende maal nog iets over het avondmaal zelf.

in dit nummer

- 177 Ds J. Keuning, Zie, hier is uw God (2)
- 178 Drs H. de Jong, Kinderen aan het avondmaal? - Antwoord aan ds N. Cornelisse (1)
- 179 Ds G. Janssen, Amsterdam wordt geus (3)
- 179 Ds O. Mooiweer, Rondom de ambtsbediening
- 180 D. W. L. Milo, Het spook van Dunoran
- 182 Drs J. G. van der Land, De geest en achtergronden van Amnesty International

G. JANSSEN — NIJVERDAL

Amsterdam wordt geus (3)

26 mei 1578

De „Satisfactie” of „Voldoeninge”

Amsterdam komt dus in een moeilijk parket door de Vrede van Gent, waarin de zeventien Nederlandse Gewesten zich aaneen sluiten om de plunderende en moordende Spaanse troepen het land uit te jagen. Wel heeft zij niet meegewerkt aan de tot sandkoming van dit verdrag, maar daarin is afgesproken dat de steden van Holland en Zeeland, die zich afzijdig hadden gehouden, moeten trachten tot overeenstemming te komen met de stadhouder en hun Staten, die hun daaroe redelijke voorwaarden moeten aanbieden, o.a. op het punt van de religie.

Amsterdam kan dus moeilijk doen alsof haar neus bloedt.

Te minder omdat direct van verschillende kant druk op haar wordt uitgeoefend om tot de Gentse Vrede toe te treden, onder meer door de Algemene Staten en die van Holland en Zeeland. De laatsten proberen het eerst met een zoet lijntje. Reeds de 17de december sturen zij een brief aan de burgemeesters 'om denzelven, op een vriendelyke wyze, te vermanen tot het omhelzen van de Gentsche Vrede 'die eeniglyk, zeiden ze, gerigt was tegen 's Lands gemeene vyanden, de Spanjaards, en waarby elk in zynen religie gelaaten werdt onbedwongen', gelyk zy ook nimmer de wapenen om den Godsdienst hadden aangenomen".

Spreken de Staten in de laatste woorden de waarheid?

We raken hier het oude strijdpunt of de opstand is gevoerd om de vrijheid of om de religie. In elk geval niet om de Roomse religie uit te bannen, in zover spreken de Staten de waarheid. Wel heeft de voortgaande verbittering in de strijd de Calvinisten er toe gebracht om de Roomse religie en de Spaanse dwingelandij min of meer te vereenzelvigen en brengt de strijd tegen de laatste mee dat zij de eerste in de door hen beheerste Gewesen publieke uitoefening ontzeggen. De Prins heeft van het begin af wederzijdse tolerantie voorgestaan, om zo Rooms en Onrooms te verbinden in de strijd om de vrijheid. Daarom achtte hij de Gentse „vrede” ook een onuitsprekelijke weldaad Gods. Geheel in de lijn van de Gentse Vrede verklaren de Staten van Holland en Zeeland nu aan de burgemeesters van Amsterdam dat elk in zijn religie gelaten zal worden, onbedwongen.

Vermoedelijk hebben de Amsterdamse magistraten deze verzekering met

gemengde gevoelens gelezen en zich de beeldenstorm van vroeger jaren ook in Amsterdam herinnerd. Zij leggen in elk geval aan de Staten als eis voor, dat er in de stad en binnen haar rechtsgebied geen andere godsdienst bij dage of nagte geoeffend mag worden dan de Rooms Katholieke. Hierbij hebben niet alleen religieuze motieven een rol gespeeld. Hun machtspositie hing nu eenmaal af van de heerschappij van de Roomse godsdienst. Ze hebben wel degelijk beseft dat zij voor de Calvinisten onaanvaardbaar zouden zijn, dat dezen hun zeker niet de alleenheerschappij zouden alleen erkend Rooms Katholieken den laten. Vandaar dat zij ook eisen, gerechtigd zouden zijn om openbare ambten te bekleden! Ook door nog andere voorwaarden proberen zij hun positie veilig te stellen, terwijl ze daarnaast op economisch gebied zoveel voordelen voor hun stad in de wacht proberen te slepen als mogelijk is, onder meer dat de stad de schulden, die de Staten van het begin van de opstand af hebben gemaakt in hun strijd tegen de koning, niet mee zal behoeven te betalen.

Oranje antwoordt dat hij niet bedacht is op verandering der religie, maar opheffing van de placaten eist en recht voor de Gereformeerden op een eerlijke begrafenis binnen de stad, voorts het recht om een kerk te timmeren buiten de stad. Deze eisen zijn niet bepaald hoog gesteld, Oranje doet al het mogelijke om de religie niet tot een twistpunt te maken. Dat de Gereformeerden hierbij aan het kortste eind trekken is wel duidelijk. Op één punt weet hij echter niet van toegeven. Hij wil in de stad een krijgsmacht en schutterij, waarop hij rekenen kan, want hij vertrouwt deze magistraten voor geen zier!

Dant volgen er eindeloze onderhandelingen. Beide partijen houden op de wezenlijke punten voet bij stuk, aanvankelijk weigeren de burgemeesters de Gereformeerden zelfs een begraafplaats binnen de stad toe te staan. Prins en Staten spreken op dit punt van een onmenselijkheid, want dit placht men zelfs de honden niet te ontzeggen!

De Prins tracht lange tijd de Roomse magistraat te ontzien terwille van de Algemene Staten, die in meerderheid Rooms zijn en ook aan de onderhandelingen deel nemen. Hij wil ze niet voor het hoofd stoten en alles vermijden wat de eenheid der Gewesten, zo gelukkig tot stand gebracht in de Gentse Vrede, zou kunnen verstoren. Maar de Staten van Holland en Zeeland zijn op dit punt minder aarzelend. Hebben zij in de Pacificatie van Gent uiteindelijk niet zo'n groot ver-

trouwen gehad? Ze hebben in elk geval de geestesgesteldheid van de Amsterdamse magistraten goed getaxeerd: de heren zullen alles doen om de zaak te rekken en kiezen in hun hart voor de koning van Spanje. Zij sluiten daarom de stad in en snijden haar van alle toevoer af, zodat er gebrek aan voedsel komt en alle handel en nering stil komt te liggen. Midden tussen de onderhandelingen door trachten ze zelfs de stad door verrassing te nemen. Begin november dringen hun troepen door de Haarlemmerpoort Amsterdam binnen. Ze weten de Dam te bereiken, reeds toen het hart van de stad. Daar ondervinden ze echter onverwachte tegenstand, waarbij ongelukkiger wijze de aanvoerder, overste Helling, door een kogel dodelijk getroffen wordt. Dat is het sein voor de Staatse troepen om hun poging op te geven. IJlings zoeken zij een goed heenkomen. Maar de Staten versagen niet, ook niet wanneer de Prins, die van de aanslag niet op de hoogte was, zich „zeer misnoegd” over hun optreden toont en hen de les leest. Zij trachten zich bij zyne Doorlugtigheid te verschonen o.m. met het argument dat zij hem niet van de aanslag op de hoogte hebben gebracht opdat hem geen verwijt zou treffen indien de zaak zou mislukken. En als de Prins er bij hen op aandringt om de Algemene Staten (!) en de stad te 'vergenoegen' blijven ze tegenover zijne Hoogheid ferm op hun stuk staan: ze zullen niet rusten voordat ze de stad desnoods met geweld onder zijn gehoorzaamheid hebben gebracht. Wat kan de Prins hiertegen nog aanvoeren dan dat dit veel bloed zal doen stromen en hoge kosten meebrengen? Zij echter verzekeren dat het eerste wel zal meevallen, omdat de burgerij onderling verdeeld is en de kosten, die zullen zij wel dragen! De Staten zijn wel eens minder beslist en royaal geweest!

En zij winnen.

Zowel door een voor Amsterdam ongunstige wending in de algemene toestand van het land als door de in economisch opzicht langzamerhand onmogelijke situatie binnen de stad zelf besluit de magistraat tenslotte het hoofd in de schoot te leggen. De Utrechtse Staten bemiddelen en een verdrag van Voldoening wordt aanvaard. Het is dan intussen reeds be-

gin februari '78 geworden. De andere steden van Holland, die nog aan de Spaanse kant stonden zoals het in '73 door Spanje veroverde Haarlem, waren reeds ongeveer een jaar tevoren toegetreden tot het Gentse verbond. Meer dan een jaar heeft Amsterdam tegen gesparteld, maar tenslotte moet de stad zich gewonnen geven, zij kan haar isolement niet langer volhouden.

Op papier heeft de stad nog wel iets bereikt.

Slechts de uitoefening van Róómse godsdienst zal toegelaten worden en er mag geen verzet tegen worden gepleegd. Alleen worden de placaten buiten werking gesteld en zal aan de Gereformeerden geen letsel mogen geschieden. Hun doden mogen ze in de stad begraven, echter zonder bijkomende plechtigheid. Maar de magistraat verliest zijn machtspositie. Zijn soldaten zullen worden afgedankt en andere zullen in hun plaats komen, aangenomen door de Staten en de Prins! Ook de schutterij zal worden hersteld, de lege plaatsen zullen ingenomen worden zonder onderscheid te maken tussen gewezen ballingen en andere burgers. Alle ballingen zullen mogen terug keren en volle rechten genieten. De economische zaken worden niet ten ongunste van de stad geregeld. De Roomse magistraat verliest niet zijn rechts-, wel zijn machtspositie. Een eed van trouw o.m. aan de Prins als stadhouder zal de nieuwe stand van zaken bezegelen.

Met spoed wordt aan de uitvoering van dit verdrag gewerkt.

De blokkade wordt opgeheven.

Prins en Staten kunnen verlicht adem halen: Hollands belangrijkste stad is over gegaan. De eenheid in het zo belangrijke Gewest is hersteld.

Maar moet de Gereformeerde kerk hiervoor het gelag betalen?

Nog een andere vraag klemmt: Wat is er van de Roomse magistraat te verwachten voor de zaak van de opstand? Zal hij daarvoor een positieve bijdrage ooit leveren?

Prins en Staten hebben in de huidige politieke constellatie van de Gentse Vrede bereikt wat mogelijk is, maar het is duidelijk dat er een onbevredigende situatie is geschapen. Want men heeft elkaar niet wezenlijk gevonden! Daarom heeft deze geschiedenis een vervolg!

O. MOOIWEER — ENSCHEDE

Rondom de ambtsbediening

Regelmatig worden verschillende broeders van de gemeente gekandideerd voor het ambt van ouderling of diaken. Dat is de laatste jaren met name geen sinecure! Soms gaat er meer dan één kerkeraadsvergadering voorbij aler men verantwoord met een kandidatenlijst voor de dag kan komen. De gemeente wordt voordien ingeschakeld om namen te noemen van broeders, die men ge-

Vervolg op pagina 180

D. W. L. MILO — DALMALLY

HET SPOOK VAN DUNORAN

Het is een spook!

En zij schreeuwden van vrees,
Matth. 16:26

Spoken bestaan niet. Dat is in calvinistisch Nederland de kinderen al jong ingepeperd. Men zegt zelfs wel: een christenmens mag niet in spoken geloven. Zo voorkomt men de vraag. Zoals sommige mensen ziekte een misverstand noemen.

Nu moogt u van ons weigeren in de ooeivaar of in de bloemkool te geloven (trouwens, wie doet dat eigenlijk nog?) maar het verschijnsel spook kunt u niet uw hele leven ontlopen. Hier in Schotland zeker niet. En dan: komt het spook niet in de Bijbel voor? Het waren nog wel de discipelen en vrienden van de Heiland, die er hevig door ontdaan waren. Als spoken niet zouden bestaan, komt de geschiedenis van die verbijsterde discipelen bij Mattheüs en Markus in een onwaarschijnlijk licht te staan, vindt u niet? Johannes noemt het woord spook niet, maar spreekt wel van „bevreesde” discipelen. Zo zijn er toch drie getuigen. Van wat bij ons een misverstand zou heten.

In landen, waar men minder rechtlijnig denkt dan in ons vaderland en meer met de onstoffelijke dingen vertrouwd is dan wij, is het rekening houden met spoken normaal. Men leert ermee te leven. In de middeleeuwen was Europa er nog mee vertrouwd; in Afrika, Mexico, Nieuw-Guinea „leeft”

men er ook nu nog mee. U kunt er op neerzien, medelijdend neus of schouders ophalen — u verandert het niet. En in Groot-Brittannië, waar nog een heksen-orde bestaat, in Schotland, waar haast iedere plaats een spookhuis heeft, gaat men er behoedzaam mee om. De schrijfster Sorge Nic Leodhas bijvoorbeeld schreef vier bundels milde volksverhalen: alle over spoken; niet ontkennend, niet bestrijdend, eerder wijs, folkloristisch en overtuigend.

—o—

Toen een paar jaar geleden het huis Dunoran te koop kwam zeiden vrienden: daar zou ik nooit in willen wonen. Nu hoefde dat ook niet; maar zo'n opmerking maakt je nieuwsgierig, nietwaar? Desgevraagd hoorden we: in betrekkelijk korte tijd zijn daar al zo veel mensen gestorven, niemand uit het dorp wil het kopen. Dat troffen we, want we wilden het graag hebben. Bij het onderzoek naar de geschiedenis van Dunoran trokken we ook na: wie er gewoond hebben en gestorven zijn. Dat viel tegen. Diverse mensen hadden hier sedert 1892 tot in lengte van jaren gewoond en waren op hoge leeftijd overleden. Een echtpaar, dat in 1964 het huis grondig had gemoderniseerd, was naar Engeland getrokken, toen de man ziek werd en mevrouw vreesde hier straks alleen over te blijven, ver van haar familie. De man leefde in Engeland nog jaren. De laatste eigenaars voor ons waren twee Nederlanders. De ene overleed in Nederland en wel aan kanker. De ander overleed hier en wel aan een maagperforatie. Zo. Dat alles leverde niet veel nieuws op. Begrijpt u dat we, onderzoekend maar niet bijgelovig, het huis introkken?

De eerste weken van inrichten en zo ging alles goed. Er was ontzaglijk veel te doen, vooral in de tuin, die vol mysteries zat. Het huis bood steeds nieuwe verrassingen — maar meestal aangename. Hebt u wel eens een klokkenspel van dertien schellen in de achtergang gezien? Dat is hier; vroeger kon men van alle kanten het personeel bestellen. Hebt u wel eens een echte ronde torenkamer meegeemaakt? Dat is hier; een van onze vrienden zei bij

het binnengaan terstond: hier hoort het huisspook te wonen, als alles goed is. En zo voort. Toen wij een winter in Nederland doorbrachten en een onzer dochters een paar weken in Dunoran logeerde, belden we haar op: hoe gaat het? doet de verwarming het goed? geen last met de watervoorziening? kun je het vinden met het huisspook? — Alle vragen werden vrolijk en positief beantwoord. Een oergezellig huis, zei ze, je hebt nooit het gevoel alleen te zijn. — Hoe bedoel je dat? — Och, er gaat ergens een deur open, er klopt eens iemand tegen het raam; soms wordt er met water tegen de tuindeur gegooid. — En wat doe je er tegen? — Niets; net doen of je niks merkt.

—o—

Toen we hier vorig voorjaar definitief introkken, moesten we zelf alle verschijnselen gaan opmerken om ze te kunnen inventariseren. Want inderdaad: alle dingen lieten zich maar zo niet verklaren. De deur naar de achtergang, pas nog gesloten, kon na vijf minuten weer tergend openstaan. Zo ook de deur naar de bovenste verdieping. En dan moet je juist zo'n hekel hebben aan opendeur-politiek. Liep je over de overloop dan kon je met wat geluk iemand achter je aan horen komen. Keek je om, dan was er niets natuurlijk. Zat je 's avonds laat heerlijk te lezen in een tastbare stilte — dan kon daar achter een van de dikke muren een gerommel beginnen, dat je mekaar onthutst aankeek. Op een morgen werd ik vroeg wakker omdat ik gedroomd had, dat er aan het raam geklopt werd. Terwijl ik erover nadacht werd er enkele malen aan het raam geklopt. Een andere keer lag ik wakker en hoorde boven, waarschijnlijk op de zolderverdieping, geluiden van slepen, scheuren en tikken.

Toen we op een avond een wandelingetje hadden gemaakt, terwijl een logé thuisgebleven was, zei deze bij onze terugkomst: jullie hebt wat gemist — er werd een plens water tegen de tuindeur gegooid! De volgende avond, dezelfde tijd, dezelfde ervaring, nu van diverse getuigen. Iemand, die de (alweer openstaande) deur naar de bovenverdieping wilde sluiten, hoorde boven geluiden, alsof er met

Vervolg van pagina 179

RONDOM DE AMBTSBEDIENING

schikt acht voor één van beide ambten. Niet altijd wordt daar druk gebruik van gemaakt. Soms zijn het uit een grote gemeente maar enkele epistels, die binnenkomen. Is dat gebrek aan meeleven of heeft het te maken met een grenzeloos vertrouwen in de kerkeraad? Denkt men misschien: de oudjes komen er vast weer in, waarover zullen wij ons drukmaken? Het schijnt de laatste tijd steeds moeilijker te worden mensen te vinden, die in aanmerking komen voor het ambt van opzicht en tucht over de schapen van de kudde van Christus en voor het ambtelijk functioneren in de dienst der barmhartigheid. Ettelijke lieden schermen vaak met het argument, dat zij geen tijd hebben. Nu kan het gebeuren, dat iemand net met een studie begonnen is, die vele avonden per week opeist, zodat hij de tijd voor ambtsdienst absoluut het eerste jaar niet kan vrijmaken. Het kan ook zijn, dat iemand pas van baan veranderd is en zich terdege moet inwerken, zodat hij vele overuren maakt. Men zal elk bezwaar moeten wegen en mag dus niet alles over één kam scheren! Maar er is nog een andere zaak, die de aandacht vraagt. Je merkt bij broeders in de gemeente soms helemaal niet, dat zij zich op het ambt voorbereiden. Ze komen 's zondags naar de kerk, bezoeken een gemeentevergadering, maar verder ontplooiën zij geen enkele activiteit. Men studeert niet in de Schrift en houdt de kennis van de belijdenis niet bij, terwijl het kerkelijk bijtanken via de pers op een uiterst laag pitje staat. Zij maken het de kerkeraad moeilijk de banken naast de kansel elk jaar weer te bevolken.

Het komt ook herhaaldelijk voor, dat bepaalde gemeentelieden wel capaciteiten bezitten voor de vervulling van een ambtelijke taak, maar door ontrouw in de kerkgang daarvoor niet in aanmerking kunnen komen.

Je kunt toch geen ouderling op pad sturen om mensen te vermanen tweemaal per zondag de samenkomsten van Gods volk bij te wonen terwijl hij voor zichzelf eenmaal voldoende vindt.

Ik geloof, dat het een goed ding is, dat ook onze jeugdverenigingen en allerlei

gespreksgroepen aandacht schenken aan de zin en de betekenis van de ambten. Ik beweer niet, dat ze moeten functioneren als een soort opleidingsinstituut voor het ambt van ouderling of diaken. Maar in het verleden werd vaak op de J.V. de basis gelegd voor een meer dan platonische waardering van de ambten. Daar werden de jongens gevormd voor de toekomst en werd liefde voor de kerk gekweekt. Het is goed wanneer men in het jeugdwerk ook wat dat betreft de vinger aan de pols houdt. Dan wordt de begeerte naar het ambt gestimuleerd. En dat hebben we nodig als brood. Het gaat ten diepste om twee dingen: *Het kennen van de Bijbel en het bijhouden van de tijd.* Een ouderling en een diaken moeten weten wat de HERE in Zijn Woord belooft en van ons vraagt. Zo alleen heeft hun ambtelijk optreden effect in de gemeente. Dat is de kracht van hun ambtelijk werk. Je merkt steeds weer, dat je in een tijd leeft, waarin ieder zijn eigen mening heeft. En uiteraard wil iedereen ook die eigen mening op een bepaalde manier tot gelding brengen. Men eist volledige ruimte voor eigen standpunt. Daar zit ook het minpunt van het individualisme in. *En via het individualisme gaat de beoefening van de gemeenschap der heiligen de mist in.* Welke houding neemt men daartegenover aan? We dienen ons bewust te zijn, dat *de ambtsdrager harmoniërend* heeft bezig te zijn. Hij legt kontakten tussen de mensen onderling. Hij kapiteult niet voor een vurig verdedigde opinie van een paar broeders en zusters maar argumenteert vanuit het getuigenis van de Geest! Het gaat niet aan om met de mond vol tanden te staan als jongeren op huisbezoek informeren naar de zich opdringende Pinkstergroepen. Je kunt hen dan niet zonder meer verwijzen naar de dominee.

We hekelen in deze moderne tijd terecht de devaluatie van het ambt! Maar daarmee zijn we niet klaar. In de wijze waarop we ons ambt bedienen, hebben we de hoogheid van het ambt te laten voelen. En die hoogheid van het ambt schuilt niet in een autoritair optreden, maar wordt ervaren in het handelen en spreken uit dienende liefde. Het is zaak deze motivatie naar vermogen over te brengen op de leden van de gemeente. Dat kunnen we uit onszelf niet! *Maar de weg van het gebed heeft nog nooit een mens gefrustreerd!* Integendeel, door regelrecht met deze zaken naar God te gaan komt er een duidelijke opening. Dat behoort inhoudelijk bij het evangelie van Jezus Christus, dat elke

water gewerkt werd. En dat op een droge, zonnige dag. Soms werd er aan de achterdeur gerammeld; maar als je open deed was er niemand.

We spraken met een van onze vriendinnen. Jij hebt die Engelse dame goed gekend, die het huis destijds gerestaureerd heeft. Sprak die wel eens over spoken in Dunoran? — Even was ze van de kaart. Toen zei ze eerlijk: jazeker, er was altijd wel wat te doen, maar nooit hinderlijk. Jullie bent toch niet bijgelovig?

We spraken met de notaris, een vriend. Is het jou bekend, dat het spookt in Dunoran? Hij keek grappig onthutst en vroeg: „er stond toch niets over in de koopacte? Spoken moeten naar Schots recht extra betaald worden.” Zo, nu wist je nog niets. In een boekwinkel troffen we een complete opgave van alle Schotse spookhuizen. We neusden eens even erin. Nee, ons huis stond niet geregistreerd. Het naaste spookhuis is in Taynault, achttien kilometer van hier.

—o—

Wat zou u doen in dit geval? Och, u weet het misschien ook niet, want u zult vermoedelijk geen maanden lang voor zoveel mysteries hebben gestaan. Als u dan bovendien meent iets van de parapsychologie af te weten, zult u zich er misschien op instellen, ermee te moeten leven. En lastig waren de verschijnselen trouwens niet. Er raakte niets weg, er onstond geen brand en zo. Langzamerhand schrok je ook niet meer zo van het ongewone; alleen onze gasten hadden het er kwaad mee.

Toch, zo goed als we door engelen bewaakt worden — zo goed weten we, dat ook „onreine” geesten oude en leegstaande huizen kunnen betrekken. De Bijbel zegt het en iedere Schot weet het. Maar als je christen bent, vertrouw je vooral op de onmeetbare krachten van onze hemelse Vader. En daar trokken we een wissel op.

Wat dus gedaan? Bidden en werken zegt het oude parool. De onverklaarbare en verontrustende din-

gen werden aan God de Heere voorgelegd; Hem werd de zorg over huis en mensen toevertrouwd. We hingen die prachtige gebedsregel van Salomo op: laat Uw ogen dag en nacht open zijn over dit huis...

Maar ook werd er gewerkt. Prof. dr M. H. C. Tenhaeff geeft de wetenschappelijke regel: probeer elk „onverklaarbaar” verschijnsel langs natuurlijke weg te verklaren; pas wanneer dat absoluut niet lukt is er een kans, dat het bij de parapsychologie thuis hoort. Zo. Dus elk verschijnsel werd voortaan naarstig en kritisch onderzocht. En nu moet u horen, hoeveel duistere zaken aan het licht kunnen komen, wanneer je je daar positief voor instelt.

Toen op een morgen weer aan het slaapkamer-raam werd geklopt zag ik vanuit bed, dat de thermometer, die ik buiten in het raamkozijn had hangen, bij een morgenbriesje begon te schommelen en tegen het raam slingerde. Ik heb de thermometer vastgeschroefd: nadien is er nooit meer aan het raam geklopt.

Dat was aanleiding, om met de loodgieter het dak te bekijken. En ja, in een stuk goot, boven de tuindeur, was de afvoerpijp door eikeblad verstopt. De goot stond tot de rand vol water en telkens, als de valwind uit de bergen langs de leien streek, zwalpte er een plens water over de rand — met wat geluk tegen de tuindeur. De goot werd schoongemaakt: nadien werd geen water meer „gegoid”.

De oude houten vloeren bestaan uit zware eiken planken, belegd met tapijt. Die gaan nooit dood — in hout blijft altijd leven. Ga je over de overloop, dan kraakt ergens een plank onder je voet — maar na enkele seconden veert hij terug met een klak, alsof nog iemand anders daar loopt. Veel weten is veel vergeten; niemand die daar nog op let. — Onze zware deuren hebben ouderwetse sloten. Geen deur of er is wel iets van te zeggen: het kozijn is scheel of de deur is wat krom. Dat geeft een juist karakter. En elke deur moet goed in het slot zitten — wil hij niet bij het eerste het beste zuchtje openwaaien. Ook dat „verschijnsel” was dus opgelost.

De rammel van de achterdeur — niet ernstig, toch vervelend, — loste zichzelf op. Toen ik de deuren eens zou sluiten sloeg de verwarming juist aan. En tijdens de startperiode dreunde de hele omgeving even mee, inclusief de niet goed gesloten achterdeur met klopper. Zo, weer een illusie minder.

Toen ik eens boven was, hoorde ik duidelijk water lopen op de zolder. Ik er heen, als een goed huisvader, zegt de polis. Bleek, dat de reguleurs van de watertanks hun plicht deden: vers water binnenlieten in de tanks, wanneer daar navenant water in huis verbruikt was. Zo vielen alle verontrustende dingen weg. Ook de metalen klank van de verwarmingsbuis in de gang, die bij afkoeling uit de lambrisering losschiet. O ja en ik vergeet de kraaien op het dak. Die hebben in enkele dagen verslonden, wat ze daar van hun gading hadden gedeponeerd of gevonden. Mogelijk ook wel was het een bijennest dat ze uithaalden; onlangs hoorde ik, dat er vaker een bijennest vol honing op het dak zat.

U zult zeggen: maar dat geraas achter sommige dikke muren dan? — Nu moet u weten, dat in het Verenigd Koninkrijk ieder huis zoveel schoorstenen heeft als er vertrekken zijn, de hal meegerekend. Ook wanneer een huis centraal verwarmd is en de meeste open vuren dichtgemetseld zijn, blijven die schoorstenen bestaan. En liggende tegen een steile heuvel, met morgen- en avondwinden, met plotselinge weersveranderingen en open voor elke verse oceaandepressie, kan het in die rookkanalen ongelooflijk „spoken”. Bij een echte storm, een gale zagezegd, kan het huis haast trillen op zijn fundamenten.

Dat geeft een erg huiselijk besef. Die oude Schotse huizen, op een rots gebouwd en met muren van twee, drie voet dikte, met zware eiken deuren en dubbele ramen, behagelijk verwarmd — die kunnen zo oer-gezellig zijn. Je voelt je nooit alleen. Als 't buiten woedt is 't binnen zoet.

En dan: in 's Heeren hoede zijn wij wel geborgen. Zijn ogen zijn dag en nacht over dit huis. Over uw huis, over het onze. Alle Schotse bijgeloof ten spijt.

zondag verkondigd wordt en bij de mensen ook nog wordt thuisbezorgd. Waar het huisbezoek de vernieling ingaat, wordt tevens op reformatisch vlak een enorm verlies geleden. Het is met name Calvijn geweest, die het ambt van ouderling in ere heeft hersteld. Hetgeen we boven memoreerden speelt op allerlei plaatsen in allerlei kerken. Als je uit hoofde van een bepaalde functie veel kerkelijke bladen hebt door te nemen, kom je het slag op slag tegen. Dan moeten we niet om strijd gaan roepen, dat het zo'n schandalige aangelegenheid is en dat we hollende achteruitgaan. Nee, dan zullen we tot *bezinning* moeten komen en via de bezinning tot *bezieling*! Dat heeft beide alles uit te staan met de doorbraak van de Pinkstergeest in de kerk, die te worstelen heeft met een geest van dorheid en doodheid. De Here wil nog steeds het bijzondere ambt mede gebruiken om de gemeentelieden te prikkelen tot het bedienen van het ambt der gelovigen. We willen tot slot een gedeelte overnemen van een artikel, dat we aantreffen in de „Friese Kerkbode” van vrijdag 19 mei 1978. De titel luidt: **PERSOON OF AMBT** en het is van de hand van B. de Groot uit Drachten. Hier is het bewuste stuk, dat ons in het bijzonder aansprak.

„Wij ambtsdragers zijn ons ambt steeds meer gaan zien als een job. We leggen geen plechtige huisbezoeken meer af, die van tevoren worden afgekondigd van de kansel of tenminste afgesproken bij de deur, maar we komen zo nu en dan eens even aanwaaien. We enkadreren het huisbezoek niet meer met gebed en bijbellezing, maar we babbelen gezellig over koetjes en kalfjes en als het mooi gaat zelfs over domineetjes en preekjes. Maar het moet gezellig blijven. We zijn geen herdershonden meer in dienst van de Goede Herder, maar gezellige kennis, misschien zelfs vriend en soms een beetje maatschappelijk werker. Maar het gevolg is, dat er steeds meer zijn, die steeds minder prijs stellen op huisbezoek. Velen hebben er helemaal geen behoefte meer aan, ze hebben al kennissen genoeg en vrienden kiezen ze liever zelf. En naarmate het huisbezoek minder als zinvol wordt ervaren, wordt het voor de ambtsdrager moeilijker om het te brengen. En wordt het moeilijker om ambtsdragers te vinden. En wordt de kwaliteit van de gevondenen minder, want de kerkeraad is immers allang blij, dat er toch nog weer enkelen

ingetuind zijn. En wordt het respect voor het mannetje, dat ons namens de kerkeraad een bezoek komt brengen, geringer. De vicieuze cirkel is allang gesloten. Ze is tot een draaikolk geworden, waarin het pastorale aspect van de kerk bezig is te verdwijnen.

Tussen haakjes, ik overdrijf natuurlijk. Er zijn nog altijd prachtige ouderlingen, die hun werk met ere en met blijdschap doen. Maar ik overdrijf enkel, ik spreek geen onwaarheid.

En wat dan wel? We moeten weer ouderlingen zoeken naar de eisen van 1 Tim. 3, mensen, die een goede naam hebben in de gemeente. Kunnen we de drie benodigden niet vinden, dan maar twee of één. Het is beter, dat een vacature onvervuld blijft en dat de gemeente zich haar geestelijke armoede bewust wordt. Misschien schrikt ze. En laten de gekozen ambtsdragers zich in volle nederigheid omtrent hun persoon zich het gewicht van hun ambt bewust zijn.

Ze komen op huisbezoek en spreken daar met gezag, niet als populaire vlotte jongens, maar als ambassadeurs van hun Koning.

Ouderwets, zegt U? Volkomen waar! Antiek zelfs, want al haast tweeduizend jaar oud. En wel waar. En ook noodzakelijk. Want één ding is duidelijk: zó gaat het niet langer. Als we niet terug willen naar het ambt, kunnen we het ouderlingschap als pastorale functie en ook het huisbezoek wel afschaffen. De predikant kan een spreekuur instellen voor hen, die hem wat te vragen hebben en een aantal ouderlingen of hoe men ze noemen wil, zorgen ervoor, dat de organisatie draaiende blijft. De organisatie, want de kerk is dan allang dood.”

De „Friese Kerkbode” is een (synodaal) gereformeerd persorgaan, dat wekelijks verschijnt. Het is één van de beste kerkbladen waarnaar ik elke week weer uitzie. Uiteraard biedt het geciteerde gedeelte dus een schets van actuele toestanden in de kring van de (syn.) gereformeerde kerken. Maar de teneur van het geheel is van die aard, dat ook wij er onze winst mee kunnen doen! Van Augustinus is de opmerking: „Ootmoed is het eerste kenmerk van de christen en het tweede en derde ook.” En in de Bijbel kom ik dit paulinische woord tegen: „Daarom, wie meent te staan, zie toe, dat hij niet valle” (1 Corinthiërs 10 : 12).

DE GEEST EN ACHTERGRONDEN VAN AMNESTY INTERNATIONAL

Al sinds jaren doet de organisatie Amnesty International (A.I.), die opkomt voor de rechten van politieke gevangenen en gemartelden, pogingen om haar contacten met de kerken te verstevigen.

Zo is A.I. erin geslaagd in vele plaatselijke gemeenten van de kerken die zijn aangesloten bij de Raad van Kerken, actieve steun te krijgen.

Enkele jaren geleden begon A.I. ook aanhang te zoeken in de kleinere reformatische kerken. Dit heeft een tijdlang in de Chr. Geref. Kerken enig succes gehad. Ook in de Geref. Kerken (buiten verband) zijn er leden die vinden dat ze hun steun moeten geven aan A.I.

Duidelijk is dat de Kerk van Christus met de zaken waarmee A.I. zich bezighoudt, ook te maken heeft. Martelen en andere mensonterende behandelingen gaan in tegen Gods geboden, en moeten daarom dan ook in de gemeente van Christus als onderdeel van de verkondiging van het Evangelie, afgewezen worden.

Zonodig moet de kerk ook ambtelijk overheden die mensonterende praktijken toelaten of zelfs in stand houden, terechtwijzen.

Nu zijn er christenen die menen dat de kerken daartoe moeten samenwerken met A.I.

Kerkeraden kunnen met deze zaak ook te maken krijgen als hen steun wordt gevraagd voor Amnesty International en haar activiteiten, of als bepaalde leden in de gemeente actief propaganda voeren voor A.I.

Nu blijkt dat bij velen te weinig bekend is over de geest en de achtergronden van A.I. Soms weet men wel zo ongeveer aan te geven dat er vooral de laatste tijd iets niet in orde is met de koers van A.I., maar een goed overzicht van de feiten ontbreekt vaak.

Daarom willen we in dit artikel eens ingaan op deze zaak, waarbij eerst in het kort het ontstaan en de doelstellingen van A.I. worden besproken.

Ontstaan en doel van Amnesty International

De oorsprong van A.I. ligt in een actieweek die in 1961 in Londen werd gehouden ten behoeve van mensen die vanwege hun levensovertuiging gevangenen worden gehouden.

Er werd toen een appèl gepubliceerd om te strijden voor „de vrijlating van gevangenen die wegens hun mening zijn vervolgd, en voor het behoud van de vrijheid van meningsuiting en godsdienst in alle landen ter wereld”. Uit dit initiatief ontstond A.I. Een organisatie die zich verzet tegen martelingen en het gevangen houden van mensen om hun overtuiging is een zeer sympathieke en nuttige organisatie.

De Nederlandse afdeling werd in 1968 opgericht. Doel van A.I. is ieders recht om een overtuiging te hebben en deze uit te dragen, te verzekeren.

In de eerste jaren van haar bestaan heeft A.I. veel positief werk verricht, o.a. het adopteren van gevangenen. Daarbij werden steeds 2 voorwaarden gesteld.

1. de betrokkene moest gevangen zitten wegens zijn of haar politieke of godsdienstige overtuiging.
2. de betrokken gevangene mag geen geweld hebben gebruikt of daartoe hebben aangezet.

Wel werden door A.I. 2 uitzonderingen gemaakt op de regel dat de gevangenen waarvoor men opkwam, geen geweld gebruikt mochten hebben. Er werd namelijk wel door A.I. geprotesteerd in het geval van martelingen, en als iemand de doodstraf kreeg.

A.I. koerst naar links

Nu is het de vraag of A.I. voldoende onderscheid maakt tussen martelingen en rechtmatig straffen en handelend optreden door de overheid. In november 1974 werd door A.I. in samenwerking met de sterk door de marxistische theologie beïnvloede Raad van Kerken en het Humanistisch Verbond een brochure uitgegeven onder de titel: MARTELEN NIET TE GELOVEN.

In deze brochure was een foto opgenomen van een Nederlandse marechaussee in uniform die verward was in een gevecht met demonstranten en om de orde te handhaven handelend moest optreden.

Wanneer een marechaussee optreedt tegen demonstranten, wordt dat ook al martelen genoemd.

De bewuste foto bleek geen vergissing te zijn. Een protest ertegen bij de Raad van Kerken werd door de secretaris afgewezen. De foto was welbewust opgenomen onder medeverantwoordelijkheid van A.I.

Op de bedoelde brochure zijn inderdaad vele negatieve reacties binnengekomen. Ook de toenmalige minister van defensie, Vredeling, maakte zijn afkeuring kenbaar.

Naderhand hebben A.I. en de Raad van Kerken een persbericht over deze zaak uitgegeven. In dit persbericht betreurde men dat de indruk was gewekt dat het de bedoeling in de brochure was om de Koninklijke Marechaussee in verband te brengen met martelen. Overigens werd in het persbericht ook gesteld: „De bewuste foto is in de brochure opgenomen om te laten zien dat het probleem van

het geweld ook in onze eigen maatschappij aanwezig is. Deze bedoeling is door het ontbreken van een duidelijk kader niet goed naar voren gekomen.”

Met deze opmerkingen werd de verontschuldiging toch weer wat verzwakt. Bovendien dienen we te bedenken bij deze gang van zaken, dat in A.I. personen werkzaam zijn die de bewuste foto plaatsten om op z'n minst enig verband te leggen tussen martelen en het wettig optreden van de overheid middels haar dienaren.

Ook uit andere ontwikkelingen werd duidelijk dat met name de afdeling Nederland van A.I. steeds meer in links vaarwater terechtkwam. Op 2 december 1974 deed A.I.-Nederland, via een officiële vertegenwoordiging, samen met de ultra-linkse BVD (Bond Voor Dienstplichtigen, tot 1970 Bond van Dienstweigeraars), mee aan een demonstratie ten gunste van de dienstweigeraar Kees Vellekoop, toen die zich kwam melden voor het uitzitten van zijn straf. Een aantal demonstranten liet zich aan Kees Vellekoop vastketenen met kettingen. A.I. regelde toen via haar hoofdkwartier in Londen dat Vellekoop, die wegens politieke dienstweigering door de rechtbank was veroordeeld, werd geadopteerd door de afdeling-Hamburg van A.I.

Lag deze actie in de lijn van de officiële doelstellingen van A.I. of kwam A.I. hier op voor een gevangene die een bewuste overtreder was van een door het Nederlandse parlement aangenomen wettelijke regeling die wel voorziet in gewetensbezwaren tegen de militaire dienstplicht, maar

niet in weigering om politieke redenen?

Waarom werkte A.I., dat altijd beweert politiek onafhankelijk te zijn, in de zaak-Vellekoop zo nauw samen met de radicaal-marxistische BVD, die zich ten doel stelt het dienstweigeren aan te moedigen en de democratische maatschappij omver te werpen door binnen het leger via de vorming van revolutionaire cellen een anti-kapitalistische organisatie op te bouwen (citaten uit de doelstellingen van de BVD)?

Steeds meer is A.I. zich gaan begeven in het gezelschap van uiterst linkse actiegroepen als het Angola-Comité, Rode Hulp, BVD, Proletarische Links en het Palestina Comité. Samen met o.a. de bovengenoemde actiegroepen werd in 1974 in Amsterdam het Zuidelijk Afrika Congres gehouden onder het motto: „Arbeiders-tijd/vrijheidsstrijd in Zuidelijk Afrika”.

Het reformatisch opinieblad *Koers* van 5 maart 1976 meldde over het genoemde congres: „Ook waren er Palestijnse terroristen die vlugschriften verspreidden waarin Israël en Zuid-Afrika werden gelijkgesteld en veroordeeld. Met sympathie werd het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) genoemd. Het zou een beweging zijn die gewelddoos verzet organiseert. Geen woord van afkeuring, ook niet van A.I., over de bomaanslagen van de Palestijnen”.

A.I. neutraal inzake Oost/West

Hoe staat het met de onpartijdigheid van A.I. wat betreft de politieke richting van de regimes waartegen men acties voert?

A.I. heeft inderdaad ook acties gevoerd ten gunste van gevangenen in communistisch geregeerde landen, b.v. de Sowjet-Unie. Opmerkelijk is daarbij wel dat A.I. t.a.v. niet-communistische dictaturen meestal uitvoerig ingaat op de politieke situatie in die landen, en die dan veroordeelt. Bij de A.I.-actie inzake de Sowjet-Unie bleef een veroordeling van het communisme door A.I. geheel achterwege.

Over de A.I.-actie inzake de Sowjet-Unie heeft Alexander Solzjenitsyn in maart 1975 een persconferentie gehouden, waarvan een verslag werd gedaan in het Zweedse blad „Martyrnas Röst”. Solzjenitsyn, die bij herhaling de activiteiten van A.I. als eenzijdig en onbetrouwbaar aan de kaak heeft gesteld, verklaarde het volgende:

„Op de A.I.-tentoonstelling in Stockholm waren foto's en verslagen te zien van Sowjet-gevangenen en van gevangenen in de rest van de wereld. Maar toen ik het materiaal wat nauwkeuriger bekeek, ontdekte ik dat het 40-tal foto's van Sowjet-gevangenen slechts betrekking had op 5 of 6 personen, terwijl andere foto's beeltenissen waren van gevangenen uit het Westen en uit de Derde Wereld. De vertoonde Sowjet-gevangenen waren reeds in vrijheid gesteld.”

„A.I. wil ons doen geloven dat op deze wijze een evenwichtig beeld is gegeven. Maar er is van geen enkel evenwicht sprake. In het Westen is het aantal politieke gevangenen klein, terwijl er in de Sowjet-Unie honderdduizenden zijn”.

De uitgewezen auteur Levitin-Krasnov schat het aantal politieke gevangenen in de Sowjet-Unie op meer dan één miljoen!

Solzjenitsyn vervolgde: „De Sowjets verbergen hun gevangenen, en A.I. heeft zich daarmee tevreden gesteld blijkens haar opvatting dat men niet kan vragen om de invrijheidstelling van gevangenen over wie men niets weet. Over de Sowjet-gevangenen weten wij bijna niets. De meeste Sowjet-gevangenen zijn volledig onbekend en worden in kampen langzaam dood gemaakt”.

Marxistische invloed in A.I.

KOERS stelt als conclusie over A.I.: „Er is een toenemend contact met de oecumenische en rood-getinte Raad van Kerken. A.I. tracht zich tevens met andere oogmerken dan hulp aan ontrechte gevangenen te nestelen, onder het mom van neutraliteit, in dat deel van ons kerkelijk leven dat beslist niet voor „neutraal” door wenst te gaan”.

„Ongetwijfeld zijn er mensen binnen A.I. werkzaam zonder de gevaarlijke en invloedrijke elementen te onderkennen.”

De marxistische invloed blijkt duidelijk uit het volgende: „De leider van de Engelse afdeling van A.I. is Ds Oesterreicher. In een preek verklaarde deze het volgende: „Wat ook tegenwoordig de verschillende uitdrukkingsvormen van het communisme mogen zijn, zowel ten goede als die ten kwade, het communisme is oorspronkelijk een beweging om de mens te bevrijden van de uitbuiting door zijn medemens. Sociologisch stond de kerk aan de kant van de uitbuiters, en dat doet zij grotendeels nog. Karl Marx, wiens theorieën een harstocht voor gerechtigheid en recht laten doorschemeren die wortelt in het getuigenis van de Hebreeuwse profeten, walde van de godsdienst, omdat deze gebruikt werd als een instrument om een toestand te laten voortduren, waarin kinderen slaven waren en zich dood werkten om anderen rijk te maken.

„Als leden van het lichaam van Christus moeten wij komen tot eerlijke boetvaardigheid, in het besef dat wij diep in de schuld staan tegenover iedere communist”.

KOERS merkt over deze neo-marxistische preek van deze A.I.-leider op: „Marx is de bevrijder voor deze dominee. Niet bij de Here God, maar bij de communisten staan wij diep in de schuld. Wat zijn wij arm als we met onze schuld alleen maar bij mensen terecht kunnen. En deze predikant is dan de leider van de Engelse afdeling van A.I. Is onze beduchtheid dan niet terecht?”

De Zuid-Afrika-actie van Amnesty International

De ontwikkeling naar links van A.I. manifesteerde zich wel bijzonder duidelijk in de in januari 1978 gestarte Zuid-Afrika-actie.

In het kader van deze actie plaatste A.I. op 6 februari 1978 een advertentie in een aantal Nederlandse dagbladen in de vorm van een Open Brief aan de premier van Zuid-Afrika. In deze advertentie werd de waarheid verschillende keren geweld aangedaan, en werden allerlei onjuistheden vermeld.

1. Zo stelde A.I. dat honderden zwarte Zuidafrikanen „zonder enig onderscheid werden gedood toen zij protesteerden tegen het apartheidsbeleid”.

Hier wordt volkomen over het hoofd gezien dat de politie pas optrad toen er moorden begaan waren (zo werd een man die zijn leven aan de gemeenschap van Soweto gewijd had, met stenen dood gegoooid), talloze gebouwen, voertuigen en scholen in brand gestoken en vele winkels leeggeplunderd waren.

Natuurlijk kan men zich wel afvragen of de politie niet anders had kunnen optreden. Het is echter laster, te beweren dat mensen zijn gedood die alleen protesteerden, zonder te reppen over de gewelddadige opstand die uitgebroken was in Soweto, waartoe ook in pamfletten opgeroepen was.

2. A.I. verhaalt in de advertentie over mensen die zonder aanklacht of proces voor lange tijd gevangen zitten en stelt dan: „Duizenden zitten op deze wijze gevangen.”

In het rapport „Political Imprisonment in South-Africa”, dat door A.I. is uitgegeven, worden andere getallen genoemd, namelijk 450 veroordeelden, die men politieke gevangenen noemt, al zijn deze mensen veroordeeld wegens gewelddaden of het aanzetten tot geweld, terwijl A.I. volgens haar statuten alleen werkt voor vrijlating van mensen die geen geweld gebruikt of *gepropageerd* hebben. Waarom laat A.I. in de advertentie het woord *gepropageerd* weg? Omdat een groot deel van de gevangenen in Zuid-Afrika veroordeeld is wegens het propageren van geweld?

Naast de 450 veroordeelden vermeldt A.I. in haar rapport 471 gevangenen die nog niet veroordeeld zijn.

In september 1977 waren er 118 gevangenen die op een proces wachtten, terwijl van 372 anderen de zaak nog in onderzoek was (NRC, 19-1-78).

Wat blijft er zo over van een bewering van „duizenden” die zonder proces gevangen zouden zitten?

3. Beweerd wordt door A.I. dat *de pers* in Zuid-Afrika monddood is gemaakt.

Feit is dat een aantal bladen is verboden, waarvan vermoed wordt dat ze een bijdrage geleverd hebben aan het ontstaan van gewelddadige acties, maar dat al-

lerlei kranten die scherpe oppositie tegen het regeringsbeleid voeren, ongemoeid gelaten worden. Waarom deze generalisatie?

De advertentie van A.I. was gericht aan de premier van Zuid-Afrika, en er werd daarin een beroep op hem gedaan om o.a. alle Zuidafrikaanse politieke gevangenen vrij te laten, en een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de dood van een aantal gevangenen.

A.I. laat deze advertentie echter mede ondertekenen door personen die actieve steun verlenen aan marxistische bevrijdingsorganisaties die met geweld de Zuidafrikaanse regering willen vernietigen.

Denkt A.I. dat een oproep, ondertekend door dergelijke mensen, o.a. uit de kring van PPR en PSP, iets ten goede kan uitrichten?

A.I. zet zo de geloofwaardigheid van haar status van onafhankelijkheid op het spel en laadt in ieder geval de schijn op zich dat men t.a.v. Zuid-Afrika kiest voor het marxistische model van een gewelddadige confrontatie.

Op 6 maart 1978 organiseerde A.I. in Amsterdam een voorlichtingsavond over Zuid-Afrika.

Hier bestond A.I. het om de zeer omstreden film: **ZUID-AFRIKA ONGECENSUREERD**, te vertonen. Zelden zijn in een film zoveel flagrante leugens bijeengehaald als in deze film, die in 1974 al brede verontwaardiging en afkeuring heeft opgeroepen. Het heeft geen zin de vele onwaarheden in deze film nog eens uitvoerig te gaan aantonen, omdat dit inderdaad al uitgebreid gedaan is, en deze film daardoor in diskrediet geraakt is als een staaltje van al te goedkope laster.

Slechts 3 voorbeelden ter illustratie:

1. beweerd wordt in de film dat in de thuislanden in Zuid-Afrika het inkomen per hoofd slechts f 85,- per jaar bedragen. In 1973 was dit al ongeveer 10 x zoveel, en daarmee veel hoger dan het inkomen per hoofd in 20 onafhankelijke staten in Afrika. De gegevens zijn te vinden in het Europe Yearbook 1973 Vol. I.
2. beweerd werd dat in Zuid-Afrika maar 1 dokter was voor iedere 44.000 zwarten, terwijl er voor iedere 400 blanken 1 dokter is. Feit is dat vrijwel alle blanke artsen een gemengde praktijk hebben, of uitsluitend werken voor niet-blanke patiënten. Op de totale bevolking van Zuid-Afrika is er zelfs 1 arts per 1970 inwoners, wat een nog gunstiger cijfer is dan in Nederland. Voor de niet-blanken zijn 150.000 ziekenhuisbedden beschikbaar, ofwel 8,8 bedden per 1000 niet-blanke inwoners, terwijl de norm van de Wereldgezondheidsorganisatie 5 bedden per 1000 inwoners is. De behandeling bij een arts kost de niet-blanke f 0,80 per behandeling.
3. beweerd werd in de film dat 1 op de 5 zwarte Zuidafrikanen aan

t.b.c. lijdt, dus 20.000 per 100.000 inwoners.

Volgens de Londense Sunday Times van 2-9-'73 bedroeg het aantal t.b.c.-lijders in werkelijkheid in 1970 366 per 100.000 inwoners, dus 65 x zo laag.

Overigens is dit getal thans alweer een stuk lager.

De overige lasterlijke beweringen in de film zijn van hetzelfde niveau.

Schaamteloos is het dat A.I. zich niet ontzag een film van een dergelijk gehalte in 1978 weer te vertonen op een A.I.-voorlichtingsavond over Zuid-Afrika.

Conclusie

Terecht wordt op allerlei verkeerde toestanden in Zuid-Afrika fundamentele kritiek uitgeoefend. Acties tegen vastgestelde mishandelingen zijn zeker op hun plaats.

A.I. ontleemt echter alle kracht aan haar pleidooien door uiterst eenzijdige en onjuiste informatie te verschaffen. T.a.v. de in haar rapport genoemde martelingen in Zuid-Afrika erkent A.I. overigens zelf dat de verslagen over die martelingen van twijfelachtige aard zijn. Op pag. 66 van het rapport staat te lezen: „Amnesty cannot vouch for the accuracy of these statements” (A.I. kan nie instaan voor de juistheid van deze verklaringen).

Welke waarde moet men hechten aan een rapport van een organisatie die zo duidelijk heeft laten blijken het niet zo nauw te nemen met de waarheid?

Uitgangspunt

Ook tegen het uitgangspunt van A.I. moeten we als christenen bezwaren aanvoeren.

A.I. gaat bij al haar activiteiten uit van een humanistisch denken dat de mens in het middelpunt stelt, wat ook tot uiting komt in de Verklaring van de rechten van de mens, een verklaring die stamt uit de periode van de Franse revolutie.

Een christen moet zich bij zijn handelen alleen laten aanspreken door het Woord van God en kan zich daarom niet herkennen in de onbijbelse geestelijke sfeer van de Verklaring van de rechten van de mens, waarin o.a. de revolutionaire leer van de volkssoevereiniteit als basis van het overheidsgezag tot uiting komt (art. 21-c). Daarom ziet A.I. de taak van de overheid niet in het juiste perspectief, en ontziet men zich niet om tot samenwerking te komen met stromingen voor wie gewelddadige acties tot de mogelijke oplossingen behoren.

Een christen dient in zijn strijd tegen alle onrecht en mishandeling uit te gaan van het Woord van God, en deze strijd zuiver te houden, samen met de broeders en zusters in de HERE.

J. G. van der Land

ADVIES GEVRAAGD

(Soemba-Borneo)

Enkele weken geleden was het weer eens een gezellige drukte op Parai Puluhamu. De afgevaardigden van de kerken waren in vergadering (synode) bijeen.

In de kerkenordening, die verleden jaar is vastgesteld, kwamen de kerken overeen (artikel 46) éénmaal per jaar te vergaderen, en als dat gewenst werd geacht tweemaal per jaar samen te komen. Daarbij zou gelden (artikel 36) „De kerkeraad vaardigt naar de meerdere vergaderingen twee kerkeraadsleden af (waaronder zo mogelijk een Dienaar van Gods Woord). Andere leden van de kerkeraad mogen de meerdere vergaderingen ook bijwonen, doch ontvangen geen keurstem.”

Het komt er op neer dat praktisch alle aan de gemeenten verbonden goeroe's en hulpevangelisten (een kleine 20 man) óók komen en dat er nog wel meer belangstellenden in en rond de vergaderingen aanwezig zullen zijn.

Mevrouw Goossens kan zich uitleven in haar gastvrouw-zijn, want een gezelschap van misschien wel 75 man vertoeft minstens 3 à 4 dagen op Parai Juluhamu, dus dat betekent logies en maaltijden. Men komt van verre, meestal te voet, ontmoet vrienden en bekenden en niemand hoeft zich te haasten, omdat hij in dienstbetrekking is. Ieder heeft tijd genoeg beschikbaar. En als 't even mogelijk is, geeft ds Goossens ook nog enkele uren onderricht aan belangstellenden. 't Is een belangrijke bijeenkomst. Elke keer opnieuw is dat zo, maar dit keer wel in het bijzonder. Want de fam. Goossens gaat binnenkort naar Nederland en zal niet meer naar Soemba terugkeren. Voor mevrouw Goossens betekent dit het afsluiten van een 10-jarige periode, een definitief afscheid. En voor haar man zal een totaal andere situatie ontstaan. Welke? Dat is nog niet duidelijk. Hijzelf deed het voorstel voorshands d.m.v. een jaarlijks verblijf van ongeveer drie maanden op Soemba alles zo goed mogelijk ter plaatse te behartigen en de rest vanuit Nederland te verzorgen.

Nu is hij als predikant verbonden aan de gemeente van Parai Puluhamu, zij het met een speciale taak van alle gemeenten. Het is uit dien hoofde nodig, dat de kerken op Soemba zich als eerste uitspreken over de voorstellen van haar predikant.

De kerkeraad van Den Haag heeft daarom aan de afgevaardigden, die in synode bijeen zouden komen de vraag voorgelegd: hoe is Uw oordeel over hetgeen ds Goossens voor ogen staat? Wil ons daarover informatie geven; wij moeten deze zaak óók in de kring van de gemeenten in Nederland bespreken, maar U bent de eerste die iets dient te zeggen.

Omdat deze vraag wel heel erg algemeen gesteld is, schrijven we erbij

dat we in het bijzonder de volgende punten graag gezien wilden hebben:

- de voortgang van een goede prediking van het Woord en van de arbeid in de gemeenten, ten behoeve waarvan Uw predikanten en goeroe's tot nu toe regelmatig onderwijs ontvingen (Ezechiël 34);
- de taak, die U hebt de heidenen het evangelie te verkondigen (Matth. 28 : 19, 20);
- de band, die tussen de gemeente van Parai Puluhamu en ds Goossens blijft bestaan, hoewel de raad van deze gemeente slechts gedurende een korte periode (3 maanden per jaar) direkt met hem kan samenwerken en de rest van de tijd niet rechtstreeks contact met hem kan hebben;
- de noodzaak, dat U allen als gemeenten op Soemba en in het bijzonder zij, die in de gemeenten geroepen zijn voor te gaan, van harte bereid moet zijn elkaar bij te staan en met elkaar broederlijk samen te leven, zonder dat U een „adviseur” ter beschikking hebt, die U in moeilijke omstandigheden dienen kan, ook uit de Schriften kan wijzen op de wil van onze Heer.

We zien de beantwoording van onze brief met heel veel belangstelling tegemoet. Mede aan de hand daarvan moeten we met ds Goossens en daarna met alle steunbiedende kerken overleggen, welke oplossing we mogelijk achten en aan onze Soembanese broederschap kunnen adviseren. Allen hebben we de belofte van onze Heer dat Zijn Geest ons in alle waarheid zal leiden; dat Hij ons alles zal leren en in herinnering brengen, wat de Here zelf aan Zijn apostelen en door Zijn Woord ook aan ons gezegd heeft. We behoeven dit dus niet gespannen — zo in de zin van „hoe moet het nu verder?”, kan het eigenlijk wel verder? — op ons af te laten komen. Er wordt voor ons gezorgd. Onze zorg is: geloof daarin, vertrouwen daarop, wijsheid-van-boven verwachten.

kerknieuws

Bedankt voor Groningen: Drs H. de Jong te Amsterdam-Centrum.

Beroepen te Maassluis: Ds F. van Deurssen te Apeldoorn.

AFSCHEID EN INTREDE

Op zondag 16 juli a.s. hoopt Ds H. van Tongeren in een avonddienst, die om 7.00 uur begint, afscheid te nemen van de gemeente te Maassluis. Op zondag 6 augustus a.s. zal Ds H. van Tongeren D.V. in de avonddienst

van 7.00 uur intrede doen in de kerk te Bunschoten-Spakenburg na in de morgendienst van 10.00 uur diezelfde dag bevestigd te zijn door zijn kollega Ds H. van Ommen.

ADRESSEN

Het scribaat van de kerk te Steenwijk is nu in handen van de heer J. Broekhuis, P. C. Hoofdstraat 33 te Steenwijk.

nieuws uit breder kring

ZEILKAMP „Eindhoven” — zoekt nog steeds één schipper/instrukteur (trice) voor zeilkamp in Terhorne, van 15-29 juli 1978. Goede vooruitzichten..., voor iemand, die snel reageert. Tel. 040-832488.

LONDEN — In de anglicaanse kerk is een verontruste groep opgericht, die samenwerking met evangelicals en r.-katholieken zoekt in een poging vrouwen uit het priesterschap te weren. De groep heet: Broederschap van verontruste anglicanen. De oprichter is dr Lynn Millar uit Chislehurst. De Britse groep houdt verband met een gelijksoortige groepering in de V.S., die steun geeft aan de beweging van conservatieve anglicanen, die uit de anglicaanse kerk in dat land getreden zijn. De Britse broederschap acht de aanstelling van vrouwen als priester een hindernis voor eenheid met Rome. De anglicaanse synode zal dit jaar beslissen over de toelating van de vrouw.

KERKELIJKE STATISTIEK — In 1977 werden in totaal 511 personen tot de gemeenschap van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt binnen verband) toegelaten, waarvan er 210 afkomstig waren uit de (syn.) geref. kerken, 65 uit de Hervormde kerk, 91 uit de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband), 43 uit de Chr. Geref. kerken, 10 uit de Geref. gemeenten, 15 uit de R.K. kerk en 40 uit geen kerk.

In totaal 485 personen onttrokken zich, waarvan 130 naar geen kerk, 103 met onbekende bestemming, 70 naar de (syn.) Gereformeerde kerken, 69 naar de Hervormde kerk, 49 naar de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband), 34 naar de Chr. Gereformeerde kerken en 3 naar de Gereformeerde gemeenten.

BIJBELUITGAVEN — Voor het eerst in de geschiedenis hebben de bijbelgenootschappen in één jaar meer dan vierhonderd miljoen bijbels en

bijbelgedeelten verspreid. Dit blijkt uit de zojuist in Stutgard gepubliceerde verspreidingsstatistiek van de Wereldbond van Bijbelgenootschappen. Dit aantal omvat bijna negen miljoen bijbels, ruim elf miljoen nieuwe testamenten, 27 miljoen losse bijbelboeken, 5,6 miljoen bijbelboeken, speciaal vertaald voor beginnende lezers, 319 miljoen kleinere bijbeluitgaven en 38 miljoen kleinere bijbeluitgaven, vertaald voor beginnende lezers.

Onze harten zijn vol dankbaarheid voor dit kind door U aan ons gegeven.

Geeft Heer ook hem Uw genade en laat hij voor U leven.

Ruud Albert

Eric en Dikkie
van Gijssel
Theo

Almelo, 2 juni 1978
Sibeliusstraat 22

1938

1978

Op zaterdag, 24 juni, hopen wij met onze ouders en grootouders

C. van der Mark
en

G. A. van der Mark-de Jong

hun 40-jarig huwelijksfeest te vieren.

Greta van der Mark
Jaap en Ineke
van der Mark-den Boer
Kees en Gerda
van der Mark-Oskam
kleinkinderen

Gelegenheid tot felicitatie en ontmoeting op 24 juni van 19.00 tot 20.00 uur in de Ned. Herv. Kapel, Langbroekéwég 6, Doorn.

Doorn, Prins Bernhardlaan 31

VROUWENCONTACTDAG

9 SEPTEMBER A.S.

in de Geref. Kerk,
Zuiderzeestraatweg 503 te Wezep.

Spreeker: Ds W. Vis uit Kampen.

Thema:

„Heere, leer ons bidden”.

Aanvang: half elf.

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 · Zeist